

Zespół Szkół Publicznych

w Czerniejewie

„Dobry Start”

Program adaptacyjny dla uczniów klas I szkoły podstawowej

Wrzesień 2013

Spis treści

I Część teoretyczna

- 1. Idea programu adaptacyjnego Dobry Start.....3-4**
- 2. Charakterystyka sytuacji rozwojowej dzieci wstępujących do szkoły.....4-5**
- 3. Dojrzałość szkolna w kontekście szans i zagrożeń w rozwoju dziecka.....5-6**

II Część praktyczna

- Opis działań profilaktyczno-wychowawczo-profilaktycznych przez ZSP w Czerniejewie zwiększających adaptację do roli uczniowskiej.....7-10**
- Literatura.....10**

1. Idea programu adaptacyjnego „Dobry Start”

Przekroczenie progu szkoły jest niezwykłym wydarzeniem w życiu dziecka. To jak potoczą się losy dziecka na progu szkoły ma kluczowe znaczenie dla jego późniejszej edukacji, kształtowania obrazu siebie, motywacji do podejmowania wyzwań na kolejnych etapach rozwoju.

Dzisiejsza szkoła stawia przed dziećmi wiele wyzwań. Począwszy od 7 roku życia (a po wprowadzeniu nowelizacji Ustawy o systemie oświaty z dn. 27.01.2012 roku, od 6 roku życia) każde dziecko podlega obowiązkowym wpływom szkoły. **Najważniejszym wyzwaniem jakiego musi sprostać uczeń w początkowym etapie nauczania jest wzrost poczucia fachowości, a największym zagrożeniem rozwoju jest powstanie dojmującego poczucia niższości.** W tej fazie rozwoju najważniejsze jest rozwinięcie i podtrzymanie w dzieciach pozytywnej identyfikacji z tymi, którzy są kompetentni.¹

W tym niezwykłym okresie życia **dziecko jest szczególnie gotowe do angażowania się w proces uczenia się, aktywnego działania, podejmowania obowiązków i utrzymywania dyscypliny, korzystania z relacji z nauczycielem.** Pragnie sprawnie włączyć się w odkrywany i w odsłaniający się przed nim fascynujący świat mechanizmów i narzędzi, zdobyć uznanie za swoją pracę i wytwarzane przedmioty. Tak więc najważniejszym zadaniem dziecka w tej fazie rozwoju jest ukształtowanie poczucia kompetencji. Poczucie kompetencji zaś „osiąga się przez gorliwą pracę i wykonywanie zadań dzięki czemu dochodzi się w końcu do fachowości. Te podstawy kompetencji przygotowują dziecko do uzyskania w przyszłości poczucia fachowości, bez którego czułoby się ono kimś gorszym”²

¹ L. Witkowski, *Rozwój i tożsamość w cyklu życia. Studium koncepcji E.H. Eriksona.* Toruń 1989.

² M. Deptuła, *Szanse rozwoju psychospołecznego dziecka w zmieniającej się szkole,* Bydgoszcz 1997

Istotne jest zatem takie zaprojektowanie środowiska szkolnego, które w pozytywny sposób wpływałoby na kształtowanie się osobistego stosunku dziecka do pracy i szans rozwoju poczucia fachowości, produktywności i kompetencji. **Program adaptacyjny „Dobry Start” powstał z myślą o dzieciach przekraczających próg szkoły. Inspiracją do jego powstania było przekonanie, że każde dziecko zasługuje na uznanie za trud i wysiłek jaki wkłada w szkolne zmagania.** Ważne jest także to, aby uczniowie mogli skierować swoją inteligencję i swoją kipiącą energię na jakieś określone przedsięwzięcie i w określonym kierunku. Z tego powodu zasadne wydaje się tworzenie programów wyznaczających określone warunki aktywności i dostosowujących wymagania do możliwości dzieci.

2. Charakterystyka rozwojowa dzieci wstępujących do szkoły

Okres pomiędzy 6 a 11 rokiem życia określany mianem **fazy produktywności, poczucia fachowości, adekwatności** opozycji pomiędzy pracowitością a poczuciem niższości. (za E.H. Ericsonem). W tym okresie dziecko stopniowo przestaje się interesować zabawkami i zabawą i przenosi swoją uwagę na sytuacje związane z produkcją oraz urządzeniami i narzędziami używanymi do pracy. Musi opanować wybujałą wyobraźnię i poddać się kształceniu formalnemu. Podjęciu tego zadania sprzyja poczucie fachowości – dziecko dąży do opanowania różnych umiejętności, **jest gotowe do uczenia się zgodnie z instrukcją i czerpania przyjemności z wykonywania pracy z uwagą i pilnością, perfekcyjnie.** Jest też ono zdolne i gotowe do podejmowania obowiązków i utrzymywania dyscypliny, korzystania z relacji z nauczycielem i uczęszczania do szkoły.³ W tym stadium kształtuje się **cnota kompetencji.** Cnoty poprzednich stadiów (nadzieja, wola i zdecydowanie)

³ L. Witkowski, Rozwój i tożsamość w cyklu życia. Studium koncepcji E.H. Eriksona. Toruń 1989.

dawały dziecku pewien pogląd na przyszłe zadanie, aczkolwiek pogląd ten nie był zbyt szczegółowy. Obecnie dziecko potrzebuje szczegółowego przeszkolenia w zakresie podstawowych metod, aby zaznajomić się ze sposobem życia w cywilizacji technicznej. Jest ono gotowe i chętnie zarówno do nauki o narzędziach, maszynach i metodach przygotowujących do dorosłej pracy jak i posługiwania się nimi. **Jest ważne, aby dziecko, gdy osiągnie wystarczający poziom inteligencji i zdolności do pracy zabrało się do niej gorliwie, chodzi o to aby nie dopuścić do wytworzenia się poczucia niższości i regresji ego.** Praca w tym znaczeniu obejmuje wiele różnych form, takich jak uczęszczanie do szkoły, wykonywanie drobnych prac domowych, podejmowanie się różnych obowiązków, uczenie się muzyki, ćwiczenie umiejętności manualnych, uczestniczenie w grach wymagających sprawności fizycznej oraz uprawianie sportów. **Najważniejszym motywem podejmowanej przez dziecko aktywności jest pragnienie osiągnięcia pozytywnego wyniku i uznanie za wykonane zadanie. Niska ocena, zwłaszcza zestawiana z wynikami rówieśników staje się przyczyną poczucia niższej wartości i zniechęcenia.**

3. Dojrzałość szkolna w kontekście szans i zagrożeń w rozwoju dziecka.

Na początek należy zdefiniować pojęcie gotowości dziecka do rozpoczęcia nauki w szkole. **Gotowość szkolna to osiągnięcie takiego poziomu rozwoju psychofizycznego, który umożliwia dziecku przystosowanie się do nauki w szkole i podjęcie różnorodnych obowiązków, jakie niesie ze sobą życie szkolne.** To inaczej osiągnięcie takiego poziomu rozwoju (fizycznego, umysłowego, społecznego, emocjonalnego, motywacyjnego), który umożliwi dziecku zgodne współżycie i współdziałanie w grupie rówieśniczej, naukę czytania, pisania i liczenia oraz dostosowanie się do nowych obowiązków. **Gotowość szkolna zależy między innymi od wieku dziecka**

(istotny jest miesiąc urodzenia – czy dziecko wstępujące do szkoły ma ukończonych sześć lat) **indywidualnego tempa rozwoju psychofizycznego** (niektóre dzieci rozwijają się szybciej, inne wolniej). Warto, podkreślić, że optymalne przygotowanie dziecka do podjęcia nauki w szkole zależy również od **osobistego zaangażowania się rodziców** w stworzenie dziecku warunków rozwoju, m.in. od czasu poświęcanego dziecku w domu oraz ich współpracy ze szkołą. Aktywność rodziców przejawiająca się we wspólnym spędzaniu z dzieckiem czasu na rozmowach, zabawie czy wspólnym czytaniu oraz rysowaniu, a także wspólnych spacerach i wycieczkach, ma duży wpływ na osiągnięcie gotowości szkolnej przez dziecko. Na pełną gotowość szkolną składają się: **dojrzałość fizyczna, umysłowa, emocjonalno-społeczna, motywacyjna, zmysłowa.**

Co się dzieje kiedy dziecko nie osiągnie dojrzałości szkolnej? Zaburzenie jednego z elementów dojrzałości szkolnej stwarza poważne zagrożenia dla osiągnięcia sukcesu szkolnego dziecka, wpływa na kształtowanie motywacji do nauki na dalszych etapach, naraża dziecko na przewlekły stres w konfrontacji ze szkolnymi wymaganiami. Rodzi duże obawy o to jak radzić sobie z poszczególnymi zadaniami w klasowej rzeczywistości. Brak gotowości szkolnej jest jedną z podstawowych przyczyn niepowodzeń edukacyjnych dzieci wstępujących do szkoły. Podejmowanie działań profilaktyczno-diagnostycznych jest jedną z form przeciwdziałania temu zjawisku.

II. Opis działań profilaktyczno-wychowawczo-profilaktycznych podejmowanych przez ZSP w Czerniejewie zwiększających adaptację do roli uczniowskiej

1.Cel ogólny programu:

Ułatwienie uczniom realizacji zadania rozwojowego związanego z ukształtowaniem poczucia kompetencji i fachowości jako bazy do czerpania przyjemności ze zdobywania wiedzy i umiejętności

2.Cele szczegółowe programu:

- Skrócenie czasu adaptacji dzieci w nowym środowisku, w nowej sytuacji, nowej roli
- Stworzenie dzieciom środowiska klasowego dającego poczucie bezpieczeństwa
- Wzajemne poznanie się uczniów i nauczyciela
- Nawiązanie serdecznych relacji pomiędzy uczniami
- Integracja zespołu klasowego
- Nawiązanie dobrych relacji nauczyciel – uczeń
- Wypracowanie wspólnych norm i zasad
- Zwiększenie otwartości we wzajemnej komunikacji
- Wdrażanie do podejmowania nowych ról – ucznia, kolegi
- Wzbudzenie poczucia dumy, fachowości ze swoich osiągnięć
- Uczenie się tolerancji, postawy wspierającej wobec dzieci przeżywających trudności
- Poznanie zasad funkcjonowania szkoły, pracowników szkoły, roli poszczególnych osób w szkole
- Nawiązanie dobrych relacji z rodzicami, ułatwiających dalszą współpracę
- Integracja rodziców między sobą
- Uświadomienie rodzicom potrzeb emocjonalnych dziecka oraz metod wspierania dziecka w procesie edukacji
- Pozyskanie rodziców do aktywnej współpracy z nauczycielem i ze szkołą

3. Treści programu

Treści programu	Forma realizacji
Pomoc w zaakceptowaniu roli ucznia, odpowiedzialnego za powierzone zadania	Rozmowy
Nawiązanie bliskiego i serdecznego kontaktu z nauczycielem i innymi dziećmi	Zabawy integracyjne
Pomoc dziecku w odnajdywaniu jego miejsca w grupie rówieśniczej i społeczności szkolnej	Zabawy integrujące, Program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”
Przestrzeganie określonych zasad zachowania się w szkole	Zawarcie "klasowej umowy"
Prezentowanie własnej osoby	Zabawy integracyjne "Poznajmy się"
Stwarzanie okazji do gromadzenia informacji na temat samego siebie	Zajęcia, zabawy, rozmowy, Program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”
Ocena swojej działalności	Samoocena
Poznanie i nazywanie swoich stanów emocjonalnych oraz nabywanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach przykrych przez wspólną rozmowę z nauczycielem i dziećmi	Rozmowa, dyskusja, Program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”
Uczestnictwo w zabawach i grach zespołowych	Gry i zabawy zespołowe
Uczestniczenie w sytuacjach, kiedy nabywa się przekonania, że wiele zależy ode mnie Tworzenie kącików przyrodniczych, gazetek klasowych, kącika Przyjaciół Zippego Nabywanie właściwego stosunku do innych dzieci	Zajęcia, rozmowa, Program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”
Rozumienie znaczenia takich wartości jak: tolerancja, życzliwość, koleżeństwo	Rozmowy, Program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”
Kształtowanie poszanowania dla innych dzieci i pracowników szkoły	Rozmowy
Reagowanie na wezwania i polecenia nauczyciela	Rozmowa, obserwacja przez nauczyciela
Utrzymanie porządku w sali	Rozmowa, pokaz
Stwarzanie sytuacji sprzyjających integracji rodziców między sobą i ze szkołą, nauczycielem Organizacja imprez klasowych, udział rodziców w wyjściach poza teren szkoły, zajęcia otwarte Przyzwyczajanie dzieci do współpracy i współdziałania w grupie	Zajęcia, zabawy
Uświadomienie konieczności poszanowania cudzej własności	Rozmowa, pokaz, Program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”

4. Metody i techniki ujęte w programie

- Obserwacja
- Pokaz
- Metody oparte na słowie:
 - Rozmowa
 - Dyskusja
 - Objaśnienia
- Metody czynne – oparte na działalności dzieci
 - Metoda samodzielnych doświadczeń
 - Metoda kierowania własną działalnością dziecka
 - Metoda zadań stawianych dziecku
 - Metoda ćwiczeń
- Metody interaktywne
 - burza mózgów
 - krąg
 - drama
- Techniki
 - Rysunek
 - Zabawy ruchowe
 - Kula śniegowa
- Formy pracy
 - Zespołowa
 - Grupowa
 - Indywidualna

5. Przewidywane osiągnięcia uczniów

- Dziecko podejmuje rolę ucznia zgodnie ze swoimi możliwościami rozwojowymi
- Dziecko czuje się bezpiecznie w murach szkoły
- Dziecko jest akceptowane, dumne ze swoich osiągnięć
- Szanuje nauczyciela i kolegów w klasie
- Uczestniczy w tworzeniu zasad zachowania

- Potrafi pracować w zespole
- Nie ma uprzedzeń do innych, porozumiewa się ze wszystkimi w klasie
- Wie co świadczy o jego wyjątkowości
- Swobodnie porusza się po budynku szkolnym
- Wie, jak funkcjonuje szkoła
- Umie słuchać innych
- Wie, że każdy jest inny i ma do tego prawo
- Rodzic współpracuje z nauczycielem
- Rodzice czynnie uczestniczą w życiu klasowym

6.Literatura:

M. Deptuła, Szanse rozwoju psychospołecznego dzieci w zmieniającej się szkole, Bydgoszcz 1997

L. Witkowski, Rozwój i tożsamość w cyklu życia. Studium koncepcji E.H. Eriksona, Toruń 1989.

Agnieszka Sopolińska

/Pedagog w Zespole Szkół Publicznych w Czarniejewie/